

Країна ТВОРЦІВ захищає все людство від загибелі

Вже пішов ДВНАДЦЯТИЙ рік із початку російсько-української війни (три останні – у повномасштабному вимірі). Тоді зграї озброєних дикунів із паразитарної імперії російського фашизму напали на Україну, Країну ТВОРЦІВ, і поступово роблять із неї криваву руїну, а самих українців катують, калічать і вбивають на очах усього світу. І найгірше в цій ситуації – те, що світ у масі своїй, виявляється. «втомився» від війни, а тому дуже хоче миру, а значить – перемовин щодо його встановлення. Але які можуть бути перемовини з дикунською, хижацькою за своєю суттю, зграєю?

То як же виглядає Україна сьогодні і чи справді цивілізований світ збирається їй допомогти? На це запитання дуже важко відповісти точно, бо дні йдуть за днями, а ситуація на фронті лише загострюється, не кажучи вже про фронт інформаційний. До того ж, ситуація постійно змінюється.

Тож саме з цих причини ми на 3-6 сторінках лютого випуску нашої газети розмістили ту інформацію, яка тією чи іншою мірою розкриває суть подій, що розгортаються на наших очах на тлі змін, які тривають і тривають.

Звертаємо при цьому увагу наших читачів, зокрема, на матеріал «Тімоті Снайдер: «Якщо не хочете ядерної війни, потрібно, щоб Україна перемогла». Бо в ньому (в інтерв'ю агентству Associated Press (AP) згаданий вище американський історик і професор Єльського університету, посеред іншого, підкреслив наступне:

«Є просто дуже очевидне стратегічне питання, яке люди Трампа, з якоїсь причини, здається, не можуть усвідомити. А саме - для того, щоб Україна перемогла, потрібно допомогти Україні. Для того, щоб Росія програла, потрібно ускладнити ситуацію для Росії. Цього не можна просто досягти бажанням... Якщо ви хочете мати безпечну Європу, ви повинні мати сильнішу, сильну Україну. Отже, якщо буде припинення вогню, настане час Європи, і якщо Європа не діятиме протягом цього часу, тоді ситуація стане набагато гіршою не лише для України, а й для Європи. Тому що виникне ситуація, коли Росія, яка мала паузу, знову розпочне війну, а Сполучені Штати будуть повністю відсутні».

Звичайно ж, не можна не оминати й основні підсумки Мюнхенської конференції, яка відбулася наприкінці одинадцятого року російсько-української війни. А вони (за оцінкою кореспондента ВВС з питань безпеки Френка Гарднера) такі:

«1. Епоха міжнародних відносин у попередньому вигляді завершена.

У Європі більше немає архітектури безпеки, що склалася після Другої світової війни. Америка все ще так само входить у НАТО, але автоматично розраховувати на те, що в разі зовнішнього нападу США прийдуть їй на допомогу, Європа більше не може.

2. Політику більшої частини світової спільноти щодо України кардинально переглянули.

Укласти угоду, щоб покласти край війні в Україні, США і Росія збираються незалежно від думки щодо цього приводу як самої України, так і всієї Європи в цілому.

3. Витратити більше потрібно вже зараз.

Якщо країни Європи мають намір і далі стримувати російський натиск, і в цьому більшості експертів згодні, їм доведеться максимально швидко наростити витрати на оборону.

4. Промова Венса.

Напади віцепрезидента США Джей Ді Венса на європейську політику багато учасників конференції вважали образливими. Однак багатьом людям по обидві сторони Атлантики виступ Венса сподобався, а президент Дональд Трамп навіть назвав промову блискучою.

5. Загальна роз'єднаність і зростання розбіжностей.

На сьогодні між позиціями Вашингтона і Європи існують очевидні розбіжності з низки питань. Втім, члени команди Трампа нерідко суперечать один одному і навіть самим собі».

Між тим, враховуючи ситуацію, що склалася в світі, необхідно зрозуміти, що саме завдяки відчайдушним діям України (Країни ТВОРЦІВ, яка веде поєдинок з пихатим руйнівником-агресором у вигляді паразитарної імперії російського фашизму) ще зберігається можливість врятувати все людство від загибелі. Але для цього НЕОБХІДНА АКТИВНА ПІДТРИМКА діям України у цій війні.

МИКОЛА КОРОБКО І ШЛЯХ ПОСЕРЕД СТЕПУ

*Творіння душ людських – це та основа,
Яка собою зігриває світ,
Коли у справі втілюється слово,
І рухає життя крізь товщу літ,*

*Промінням просувається крізь терни
Обставин диких, щоб із висоти
Посіяти дорогоцінні зерна
(Нові знання), що мають прорости.*

*Нас вів посеред степу лідер світлий
З творців держави, що долає зло,
Яка в майбутньому в таку розквітне,
Що їй подібної у світі не було.*

*Геолог, пасічник і захисник природи,
І майстер слова на своїй землі,
Понад усе він цінував свободу
Творити й мислити,
щоб всі жили в теплі.*

*Він знову балкою іде під небом,
Як за життя. поміж кущів і трав,
«Бо їх, маленьких, захищати треба», –
Так він казав тоді на тлі заграє.*

*Тепер – вже нас, посеред лихоліття,
Щоб мислили й творили для життя,
Щоб Україна квітла крізь століття:
Свою красу несла у майбуття.*

*Ми – є! Ми – будемо! Бо з нами – сила
Співтворчості, що зігриває світ
І всім творцям тепла дарує крила,
Щоб знов і знов долати товщу літ.*

Сергій ЗІНЧЕНКО.
На світліні: Микола КОРОБКО
посеред трав у заказнику
«Балка Північна Червона»
Фото Сергія ДАШКОВСЬКОГО

ОБСТРИЛИ КРИВОГО РОГУ В ЛЮТОМУ

Як повідомила «Українська правда», «Увечері 11 лютого російські окупанти завдали ракетного удару по Кривому Рогу, внаслідок чого у місті пошкоджено низку об'єктів, але минулося без постраждалих.

Джерело: голова Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак у Telegram

Пряма мова очільника області: «Пошкоджена інфраструктура, вибиті вікна на АЗС, у навчальному закладі, готелі, адмінбудівлі. Понівечені 3 багатоквартирні будинки і 33 авто. Люди не постраждали».

А 23 лютого, після чергової атаки на наше

місто після десятої години ночі 22 лютого, Сергій Лисак у своєму профілі на Фейсбукі повідомив про наступне:

«У лікарні помер чоловік, який постраждав через ракетний удар по Кривому Рогу. Щірі співчуття близьким... Госпіталізована 30-річна жінка. Вона у важкому стані. Ще одна потерпіла, якій 31 рік, лікуватиметься амбулаторно... У місті понівечена цивільна інфраструктура. Пошкоджені, зокрема, житлові будинки, будівля одного з храмів, соціальний заклад, підприємство, АЗС. Побиті декілька легкових авто».

«Прокидаєшся нажаханий, і перша думка: «А, слава Богу, це був лише сон, а насправді я просто в колонії. Секція, барак, полон, війна, все нормально», – усміхається Буткевич чотири місяці по тому, як відбувся обмін полоненими і він вийшов на волю. Правозахисник, філософ, анархіст, журналіст, антимілітарист, військовослужбовець. Це лише невелика частина ідентичностей Максима, яких вистачило би на загіг пересічених особистостей. Причому не факт, що вони легко поладнали б одна з одною.

Прізвисько, яке він колись отримав від своїх друзів – «Макс Насправді-Все-Трохи-Складніше Буткевич», – за нелюб до простих відповідей на складні запитання і коротких шляхів до того, що видається істиною. На початку березня 2022-го Буткевич став добровольцем і взяв до рук зброю. За три з половиною місяці по-

Жовтневої революції (нині – Майдан Незалежності – УП). Це було перше відчуття того, що можна змінити – країну, суспільство, свою долю. Але за це доведеться сплатити свою ціну. З цього почалося все, що супроводжувало мене всі роки в усіх видах.

На довгому шляху до себе сьогоденного Максима зробив чимало зупинок. Філософ і антрополог за освітою, правозахисник за станом душі, журналіст-міжнародник, співзасновник «Громадського радіо» та ініціатори «Без кордонів», який захищав біженців і переселенців. Але, як він вважає, найголовніша з його ідентичностей прийшла від бабусі – лекторки радянського товариства «Знання» з атеїстичної пропаганди. Бог має специфічне почуття гумору – саме в неї він вперше побачив книгу, яка згодом стане головною в його житті – Біблію.

На прохання ранжува-

особистості. Такого Мойсея ми не знаємо і не розуміємо – як людину, яка не лише вела й карала, а й оберігала і намагалася захистити своїх.

«Мозес» прижився. Було навіть таке, що в підрозділі побратим спитав Буткевича: «Мойсеє, а який в тебе позивний?». Навіщо він, пацифіст, вірянин і правозахисник взяв до рук зброю – улюблене питання західних медіа під час численних інтерв'ю з Буткевичем. Здебільшого він відповідає, що 24-го лютого 2022-го «калаш» був єдиним способом захистити права людини.

– Звісно, я захищав не державу, як її розуміють зазвичай. Тому що для мене держава – це творіння розуму і рук людських, яке стало не тим, чим має бути. Я захищав конкретних людей, яких люблю. Людей, яких

нам життя. Можливо, так воно і було – можливо, ні. Не знаю, я не суддя йому, – згадує Мозес.

Прологом до нової реальності в перші дні полону для нього став урок історії від російського офіцера в балаклаві. Зі свого мобільного той читав українським військовополоненим цитати з путінських псевдоісторичних розвідок про Україну. І ті, на кого вказував, мали дослівно ці уривки повторити. Якщо хтось помилявся або запинався, Мозеса били дерев'яною палицею.

– Путінська версія історії України залишилася на мені у вигляді шраму на плечі на все життя. Що, я думаю, доволі красива метафора, хоча не дуже приємна процедура, – згадував Буткевич.

МОЗЕС ПРО ПОЛОН,

Позивний для Мойсея. Максим Буткевич про 850 днів полону, життя над безоднею і диво повернення

СТРАХ І СТРАТЕГІЮ СПРОТИВУ

– Як радянську дитину мене виховували на історіях про піонерів-героїв. Плінував в обличчя фашисту, вигукнув «За Родину!» і героїчно помер. Але як правозахисник я стикався з людьми, які пройшли через катування, і уявляв, наскільки людина – крихка істота. Тому я абсолютно не знав, чого від себе очікувати в полоні. Я виявився і сильнішим, і крихітним водночас. Страх був постійним фоном перші пів року полону. До того я не уявляв, що страх може мати таку владу над людиною, що він може паралізувати волю, бажання, все. Найбільше мене лякала можливість зробити неправильний вибір, який виявиться вибором на користь смерті. На користь того, що не можна пробачити. Не так страшно було померти, страшно було зробити щось, що я не зможу собі пробачити, або не зможу дати відповіді – собі, Богові. Бо для мене відповідальність – це про відповідь.

Десь через пів року полону я сформував стратегію поведінки. Коли мені на допитах казали, що я мушу щось негідне зробити, я відмовлявся. Коректно, ввічливо, без переходу на особистості, але казав, що не робитиму цього, тому що це неправда, тому що я з цим не згоден, тому що я офіцер ЗСУ зрештою. І одразу додавав, що не маю ілюзій, мене можуть змусити це зробити. Ну але тоді доведеться змушувати, сам я не буду цього робити.

Я розумів, що в цій ситуації наступним їхнім кроком міг бути «тапик» (польовий військовий телефон, який використовують для тортуру електричним струмом, приєднуючи клеми до мочок вух, геніталій, пальців, стоп або язика жертви – УП). Але намагався не дозволити страху заволодіти собою, зробити щось таке, що потім собі не пробачу. На диво, майже в більшості таких ситуацій вони так дивувалися моїй реакції, що до фізичного тиску не переходили. Розумію, що багато в чому мені пощастило, бо інші наші хлопці пройшли через багато гірші речі, ніж я. У мене було менше фізичного тиску, менше знущань, менше болю.

БИТВА ЗА ФРАНКЛА І ОСОБИСТІЙ ПРОСТІР СВОБОДИ

Колись через багато років лейтенант Максим Буткевич у бібліотеці колонії суворо-

го режиму № 2 на окупованій Луганщині згадає київську бібліотеку, куди в дитинстві його приводила мати, де він лавив по стелажах з фоліантами, забивався в куток і читав дивні книжки.

– Я з тих, хто пам'ятає, як пахнуть книги. Тому коли в колонії потрапив до тамтешньої бібліотеки, відчув, що для мене це найменш загрозливе і небезпечне місце серед усіх, що були навколо, – згадує Мозес.

Саме навколо книги розгорнулася епічна битва Буткевича за особистий простір свободи в неволі. Максусу прислали в колонію книгу Віктора Франкла «Психолог в концентраційному таборі», але пильні охоронці так збудилися від слів «концентраційний табір» у назві, що відмовилися віддавати її Буткевичу.

– Весь наступний місяць я діставав керівництво колонії тим, що маю отримати свою книгу. Весь барак слідував за тим, як я видряпував собі Франкла. Зрештою виконував обов'язки начальника колонії сказав, що він особисто прочитає цю книгу, знайде все що зможе про автора, і якщо там справді немає нічого забороненого, то мені її віддасть. Я сказав: «Будь ласка, обов'язково прочитайте. Думаю, вам це буде дуже цікаво». Сподіваюсь, що він її таки читав.

Книги, листи та молитви, тексти яких він подумки сам складав, стали для Максима простором внутрішнього спротиву. Навесні 2024 року, коли Буткевич нарешті отримав можливість писати з колонії листи, йому переказали «побажання» цензорів: «Скажіть йому, щоб писав менше, ми не встигаємо читати».

– Я відповів: вибачте, але ви мене посадили і тепер вам доведеться читати мої листи: про конотацію давньогрецьких слів, про нейрофізіологію і механізми болю і страху, про особливості патристики в тому, що стосується соціальних питань, про те, що пішло не так з російською православною церквою.

Наприкінці серпня 2022 року його і ще одного військовополоненого росіяни вивезли на так звану фіксацію фальсифікованих злочинів – в Поласну і Северодонецьк. Вони їхали в задньому відсіку «УАЗ Патріот», скіти наручниками один з одним і прикуті до держаків. В машині із зачиненими вікнами було спекотно, майже як в іудейській пустелі влітку. Поки їхали, Максим згадав, що не встиг закінчити свою щоранкову молитву. Серед тих, до кого він подумки звертався, був Мойсей.

– Я просив, щоб наш народ вийшов з-під ярма фараонового до обіцяної вільної землі. Щоб новітнього фараона, правителя землі російської і поплічників його притягнули до відповідальності за те, що вони роблять, щоб вони розвіялися, як порох на вітрі, зникли і загинули, як роса на сонці. Звісно, наші охоронці про це не знали, але навіть якби знали, нічого не могли би зробити.

Михайло КРИГЕЛЬ, «Українська правда», 26 лютого 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.pravda.com.ua/articles/2025/02/26/7499935/>)

Якби цю історію описував Габріель Гарсія Маркес, вона могла би починатися так: «Колись, через багато років, лейтенант Максим Буткевич із позивним «Мозес», засуджений за злочини, яких не скоював, прокидаючись разом із трьома десятками в'язнів у бараці колонії суворого режиму на Луганщині, щоразу радів, якщо йому снилися жахи».

трапив у полон. Російські пропагандисти, захлинаючись, розповідали про «цінний улов» у його особі. Антифашиста Буткевича, який свого часу чимало потерпав від українських праворадикалів, вони малювали «укрнацистом». Правозахисника, який із 2014-го допомагав біженцям із путінської Росії легалізуватися в Україні, – «русофобом». А свідомого антимілітариста – «бойовиком кривавого київського режиму».

13 років ув'язнення – такий був вирок окупаційного суду в березні 2023-го. 18 жовтня 2024-го разом із іншими 94 українцями в російському полоні він вийшов на волю. Розповідаємо історію Максима «Мозеса» Буткевича, його численних життєвих виборів і шляху до свободи – набагато довшого, ніж 850 днів полону.

КОЛЕКЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ

Максим народився в Києві наприкінці 1970-х в епоху немічних фараонів. На той час вони мали ще вдосталь ресурсів, щоб зводити картонні піраміди і кидати дисидентів за ґрати, але замало сил, щоб у їхню велич хтось щиро вірив. Чи можна бути щасливим у рабстві?

Звісно. За умови, що ти дитина і від навколишньої брехні тебе захищає любов батьків. Максим і сьогодні складає враження людини, яка росла в атмосфері безумовної любові. Цей м'який погляд дитини, яку люблять, ні з чим не перелутуєш, навіть якщо дитині вже 47.

У дитинстві він мріяв стати космонавтом. Аж допоки через проблеми із серцем не зрозумів, що з цієї мрії доведеться розпрощатися. На щастя для нього, виявилось, що котел громадського життя, який клетотів на вогнищі «перебудови», не менш цікавий, ніж космос.

З 1990-го 13-річний Буткевич пірнув у цей котел з головою. Саме тоді до його рук потрапила газета, де викладалися ідеї новостворених політичних течій або сил – по одному абзацу на кожну. Найбільше зацікавили Макса погляди анархосиндикалістів.

– Думаю: цікаві люди, треба їх знайти. Навколо буяли мітинги і я пішов шукати анархістів, знав, що у них червоно-чорні прапори. Нарешті таки знайшов людей з такими прапорами. Але вони виявилися трошки не анархістами. Це було або якась крило РУХу, або Спілка незалежної української молоді, до якої я зрештою приєднався. Мене навіть запросили до них, попри мій вік. Вони взяли до уваги, що я брав участь в Революції на граніті 1990-го – намагався підняти на страйк свою школу і виступав на мітингу на площі

ти свої численні «я» Максим неквапливо проводить екскурсію лабіринтами власних ідентичностей.

– Віруючий, християнин – для мене найважливіше, причому це не інституційна штука, а внутрішній комплекс ідей. Анархіст – розумію, що для багатьох людей з цими переконаннями я, напевно, не анархіст. Я не закликаю до насильницької революції, я вбудувався в державну машину Збройних сил. Але якщо анархізм – це про антиавторитарний світогляд, про безпеку влади як панування над іншими, про те, що координація краща за субординацію і мережа краща за ієрархічну вертикаль, якщо все це про анархізм, то я – анархіст або принаймні антиавторитарій. Правозахисник стоїть десь після антиавторитарія. Це про цінності прав людини. Я чудово розумію їх історичну обумовленість. Але в них є засадничо важливість для будь-якої людської істоти. Багато років це є головною справою мого життя. Українець – важлива частина, але точно не важливіша за всі попередні. Вона не відокремлює мене від інших, а додає до різноманітності світу. І, звісно, від 2022-го нова частина моєї ідентичності, яка вже нікуди не дінеться – це людина, яка взяла до рук зброю, яка здатна воювати, якщо треба.

НАРОДЖЕННЯ МОЙСЕЯ

За однією з версій, старозавітній Мойсей отримав своє ім'я від доньки фараона, яка знайшла немовля в очереті на березі річки. Буткевич став «Мойсеєм», тобто «Мозесом», перед першими бойовими виїздами – з легкої руки ротного після того, як 24 лютого 2022-го пішов до військомату, а ще за тиждень надягнув однострій ЗСУ. Чому саме «Мозес»? Можливо, ротний так жартував, пам'ятаючи, як Буткевич повів групу солдатів на медпункт і вони заблукали: пішов на 20 хвилин – повернувся за півтори години. Однак дар старозавітного Мойсея йти до мети довгим шляхом – не єдине, що ріднить Буткевича з ним.

– В жодному разі не рівняю і не порівнюю себе з Мойсеєм, але позірні збіги, схоже, трапляються там, де йдеться про засадничі речі. Ми маємо уявлення про Мойсея як про вождя, пророка, який веде свій народ жорсткою рукою, не шкодуючи ні себе, ні інших. До якого моменту я теж уявляв його саме таким. І тут раптом побачив щемкий стих в Книзі Чисел Старого Заповіту: «А цей чоловік, Мойсей, був дуже лагідний – лагідніший за всіх людей, які на землі». Для мене це дуже органічна частина його

Країна ТВОРЦІВ захищає все людство від загибелі

«ЧИ ІСНУЮТЬ ЯКІСЬ ЛІКИ, ЩО ПОЛІПШАТЬ СИТУАЦІЮ У ЦІЙ БОЖЕВІЛЬНІ?..»

Коли треба озброюватися, Україна купує старі російські реактори з Болгарії. Керівник штабу антитерористичного центру СБУ (на 11-му році війни) працює на ворога. Колишній голова СБУ ні за що не відповідає і працює звичайним адвокатом. Дональд Трамп говорить про те, що ця війна йому не подобається, вона жахлива, але американці ні в що втручатися не будуть, а на Україну, фактично, накладається заборона на вступ у міжнародну організацію НАТО, двері для якої декларативно «залишилися відкритими». Путін і росія у своєму стилі продовжують вбивати людей і руйнувати міста. Китай з цікавістю і співчуттям до російських вбивць спостерігає за цим досвідом і вдосконалює свої збройні сили, готуючись до їх застосування. Президент США подвоєє чек Україні тими грошима, які навіть не фігурували в обговоренні Конгресом і хоче їх компенсувати вивезеними зі стікаючої кров'ю України природними багатствами, а придворний блогер Такер Карлсон заочно, без суду і слідства і будь-яких доказів, звинувачує Україну у тому, що вона половину

наданої їй зброї продала мексиканським наркокартелям. Цікаво: повернула цю зброю через океан кolumбійськими підводними човнами, чи за домовленістю з американським урядом американську зброю напругу перевезли в Мексику з США військовими літаками Пентагону, або переправили на верблюдах з Чикагського зоопарку через дірки в паркані? Ілон Маск планує відвезти представників цього дегенеративного людства у далекий космос (навіщо вони там, цих психічно травмованих землян хтось кликав в інші світи?) і витратити трильйони доларів, оплативши екскурсію на Марс (цікаво, там є рідкісноземельні метали, щоб зацікавити Трампа?).

Європа стривожено за всім цим спостерігає. І лише маленькі країни: такі як Нідерланди й Данія (у якій США хочуть відібрати Гренландію), залишаються найбільш тверезомислячими, попри дим з вільного міста Християнія, й виділяють Україні F-16 із своїх обмежених запасів. І так, дякуємо Франції за «Міражі» (має ж бути проміння світла у царстві безумства й мороку).

Знаєте, якби існував підручник із психіатрії окремо взятих цивілізацій, я б запропонував існуючий на нашій планеті кейс як приклад масового, майже колективного, божевілля. Не певен, що ця цивілізація, у такому стані помутніння свідомості, має бодай якусь цінність з точки зору еволюції Всесвіту. На жаль.

Хай мене вибачать філософи Греції і митці Ренесансу, які створили свого часу хибну надію на перспективність людства. Чи існують якісь ліки, що поліпшать ситуацію у цій божевільній? Не знаю. Це питання до спеціалістів, якщо вони змогли зберегти тверезість думки за означених, цілком трагічних, обставин.

Америка за таких умов ніколи не стане великою. Вона, найімовірніше, стиснеться до розмірів китайсько-російської периферії і будуватиме паркан на мексиканському кордоні. Європа на порозі великої війни. Тайвань — наступний.

Українці надали вам всім час для підготовки. Але ви його змарнували. Людство не лише не зробило висновків після 2-ї Світової війни. Мільярди людей на планеті та їхні сліпі уряди знову реалізують власні суїцидальні рефлексії. Попереду — прірва, гальма не працюють. Починається Мюнхенська конференція. А згадується Мюнхенська змова — зловісний символ катастрофи.

Дмитро ТУЗОВ, 13 лютого 2025 року
<https://www.facebook.com/tuzov.dmytro>

Тімоті Снайдер: «Якщо не хочете ядерної війни, потрібно, щоб Україна перемогла»

Щоб запобігти розширенню війни в Україні до глобального конфлікту і щоб уникнути ядерної війни, Захід повинен продовжувати підтримку України у її відсічі російській агресії, аж доки українці самі не вирішать, у чому полягає перемога, й чи варто припинити боротьбу. Про це в інтерв'ю агентству Associated Press (AP) заявив американський історик і професор Єльського університету Тімоті Снайдер.

«Якби українці не чинили опір, усіх би умиротворили, і це був би значно більш фашистський і небезпечний світ, ніж зараз. Але, чинячи опір, вони дали нам шанс не умиротворити [нікого], і вони весь час продовжують давати нам цей шанс», — сказав Снайдер про український народ. «Тож ця конкретна аналогія, на мою думку, є корисною, оскільки ми, так би мовити, три роки перебуваємо в 1938 році — українці тримають нас там. Вони не дають нам потрапити у 1939 рік. Але якщо ми опустимо руки, якщо ми не підтримаємо їх, якщо ми дозволимо їм програти, тоді, знаєте, не те, що все буде точно так само, але тоді, я думаю, ми можемо очікувати набагато більшого конфлікту», — пояснив історик, віддзеркалюючи свої попередні коментарі.

Спеціаліст з історії Східної Європи та авторитарних режимів, Снайдер послідовно підтримує Україну у її боротьбі проти російського повномасштабного вторгнення. Історик взяв участь у багатьох подіях та благодійних заходах на підтримку України. Зокрема, у вересні минулого року Снайдер, якого знають і шанують в Україні, очолив 10-кілометровий благодійний забіг у Києві з метою привернути увагу до важких умов утримання українських військовополонених у Росії.

На думку історика, адміністрація президента США Дональда Трампа досі не може повністю усвідомити необхідність допомагати Україні. «Є просто дуже очевидне стратегічне питання, яке люди Трампа, з якоїсь причини, здається, не можуть усвідомити. А саме — для того, щоб Україна перемогла, потрібно допомогти Україні. Для того, щоб Росія прогнала, потрібно ускладнити ситуацію для Росії. Цього не можна просто досягти бажаням», — зазначив він у розмові.

Снайдер також наголосив на необхідності Європи діяти, коли в Україні буде досягнуто припинення вогню. «Якщо ви хочете мати безпечну Європу, ви повинні мати сильну, сильну Україну. Отже, якщо буде припинення вогню, настане час Європи, і якщо Європа не діятиме протягом цього часу,

тоді ситуація стане набагато гіршою не лише для України, а й для Європи. — зазначив Снайдер. — Тому що виникне ситуація, коли Росія, яка мала паузу, знову розпочне війну, а Сполучені Штати будуть повністю відсутні».

Снайдер також наголосив на крихкості диктатур, а також відносно невеликому розмірі економік Росії та України. «Війна полягає в тому, щоб зруйнувати політичну систему іншої сторони, і диктатури виглядають так, ніби вони дуже сильні, а потім виявляється, що вони дуже крихкі, тоді як демократії можуть зазнавати ударів за ударами, й хоч вони можуть виглядати гірше, [вони] все одно можуть вижити довше», — пояснив він. Відтак замість того, щоб спостерігати, хто перший зламається в російсько-українській війні, питання перемоги й поразки України може полягати у тому, що в економічному плані робитимуть великі економіки світу, зокрема країни Заходу.

Снайдер також застеріг, що країни не повинні піддаватися ядерній пропаганді й блефу. «Якщо ядерний блеф спрацює, це означає, що кожен повинен мати ядерну зброю — або для того, щоб вони самі могли робити ядерний блеф, або щоб вони могли захиститися від ядерного блефу», — сказав історик. На його переконання, перемога України є запорукою уникнення гонити ядерних озброєнь та ядерної війни в майбутньому. «Другий пункт, пов'язаний з попереднім — якщо ви хочете, щоб не було ядерної війни, вам потрібно, щоб Україна перемогла, — підсумував Снайдер. — Бо якщо Україна програве війну, то урок, який засвоєть увесь світ, полягає в тому, що країни, які мають ядерну зброю, переможуть у звичайних війнах, а отже, єдиний спосіб зупинити звичайні війни — самому мати ядерну зброю».

«Голос Америки»,
10 лютого 2025 року
(У скороченому вигляді.
Повністю читайте за посиланням: <https://www.holosameryku.com/a/snyder-schob-unyknuty-yadernoyi-viyny-treba-peremoha-ukrayiny/7969393.html>

Зупинити російську бензоколонку. Яке завдання виконують українські дрони на території РФ

Перетворити Росію на банкрута, а Путіна на жебрака — таке завдання методично, день за днем виконують українські дрони, що б'ють по нафтогазовій системі РФ, пише військовий оглядач Олександр Коваленко. І це, на його думку — найчутливіше з того, що можна зробити щодо країни-бензонасоса. За результатами за 2024 рік удари українських дронів скоротили експорт російської нафти майже на 20%. Важливий аспект у тому, що системні удари по цих підприємствах призводять не тільки до паузи в їхній роботі, а й до втрати їхньої працездатності. Станом на початок 2022 року, до початку повномасштабного вторгнення в Україну, продажі нафти і газу Росією становили практично 40% від формування бюджету. Наразі «Газпром» — банкрут, філії «Роснефти», у більшій своїй частині, банкрути. Але ж дрони поки тільки прилітають по НПЗ, а не по газорозподільних станціях.

У Кремлі чітко повинні розуміти, що вони витрачають мільярди доларів на війну з Україною, щоб захопити один квадратний кілометр, але нині це їм обходиться в рази дорожче, ніж у 2022-му. Не в плані людських життів, ні, Кремль ніколи не рахувався з людськими життями. Навіть якщо Росія втрачає 500 осіб на 1 квадратний кілометр захоплених територій, її це не зупинить до того моменту, поки не зупиниться її нафтогазовий насос... Україна цей насос зупиняє, методично і систематично.

Повторюся — і це поки що удари тільки по НПЗ, які російська ППО не може зупинити, але які тільки частішають. Військовий злоцінець Путін приводить Росію до стану, коли з чистого експортера нафти та газу вона поступально перетворюється на імпортера. І ось виникає запитання — воно того варте було? Захоплення Бахмута, Маріуполя, Токмака, Авдіївки та інших українських міст — вартувало того, що одного чудового для нас дня Росія позбудеться нафтогазового насоса, раз і назавжди. І без західних технологій видобутку і переробки ніколи не зможе відродити, а поки є окуповані території під контролем Кремля, санкції скасовані не будуть. Злидні й безодня, заради чого? Що ж... 2025-й за вікном. Рік перетворення Росії, країни, що посідає перше місце у світі за запасами газу і шосте місце за запасами нафти, на нафтогазового жебрака. Ось про це і можна буде говорити.

Олександр КОВАЛЕНКО,
військовий експерт, сайт «Fokus.ua», 31 січня 2025 року
<https://fokus.ua/uk/opinions/691204-putin-u-rolikorolya-zlidniv-yak-ukrajinski-droniperetvoryuyut-rosiyu-na-bankruta>

Справжня свобода неможлива без волі до ухвалення сміливих рішень

У найтемніші часи найяскравіше світло народжується від надії. Під час зустрічі TIME 100 мене попросили подумати про те, що може дати світові надію. Сьогодні кожна історія з України, здається, уособлює це відчуття. Тому мені було дуже складно обрати лише кілька історій з усіх надзвичайних виявів мужності та стійкості, які українці демонструють щоденно. Це змусило мене замислитися над спільними для українців уроками надії, які ми вивчили за ці три роки.

Перший урок — війна пробуджує життєву вітальність. На жаль, це найбільш містечтво з усіх можливих — містечтво бути щасливими в умовах катастроф. Історія, яку я запам'ятаю на все життя, — про квіткарню на Київщині. У перші дні повномасштабного вторгнення вона опинилася в окупації. Власники, рятуючись, виїхали, а місцеві почали використовувати парники із трояндами як укриття. Коли власники повернулися, то з подивом побачили, що троянди не загинули. Під обстрілами місцеві жителі дбали про ці троянди. Навіть у найжорстокіших умовах надія завжди знаходить шлях, підштовхуючи нас переосмислювати життєві виклики.

Другий урок — в умовах екзистенційної війни твоє виживання виходить за межі лише твого життя. І стає питанням майбутнього твоєї держави. Торік підприємця із Покровська, яка ще донедавна, попри все, продовжувала працювати в рідному місті, сказала мені: «Я хочу бути для своїх дітей прикладом того, як стійко стояти там, де інші ламаються». Наша стійкість сьогодні закладає стійкість наших дітей і нашої держави завтра. І для багатьох українців саме ця гідність є основою цінностей, які впливають на ключові життєві рішення.

І останній, третій, урок. Щоб проілюструвати його, я привезла із собою в Давос особливий блокнот. На перший погляд, абсолютно звичайний, але для мене це фізичний приклад стійкості українського бізнесу. Наприкінці минулої весни росія зруйнувала найбільшу друкарню України — «Фактор-Друк». Блокнот, який я привезла із собою, містить історії 10 незламних українських бізнесів, і він був виготовлений на відновленій друкарні лише через пів року після удару. Життєве гасло власника «Фактор-Друк» — неможливе можливо. Це урок, який щоденно вивчає вся наша країна. Замість того щоб впасти за три дні, як дехто прогнозував, Україна бореться вже

третій рік. Замість економічної стагнації ми спостерігаємо економічне відновлення. Щоденно після нічних атак чимало із нас прокидається із думкою: «Життя занадто крихке, щоб дозволяти «неможливо» нас зупинити».

До цих уроків я додала б ще один, який ми всі досі повинні засвоїти. Під час торішнього Форуму в Давосі на стінах Українського дому демонстрували відео українців, які вчаться жити звичайне життя в умовах надзвичайних викликів. Серед них було відео 25-річної парамедикни Ірини Цибух. Через пів року після того, за день до свого 26-го дня народження, вона загинула, служачи своєю країні. Ірина залишила посмертний лист — найбільшійший маніфест свободи, який я коли-небудь чула.

«Свобода — це найвища цінність, — написала вона. — Але щоб мати силу бути вільними, ми повинні бути сміливими».

Це слова, які мають стати основоположними не лише для українців, а й для всього світу. Тому що шторм світової нестабільності, який росія почала в Україні, накриває своїми хвилями всю планету. Тому світові лідери мають бути достатньо сміливими, щоб визнати, що війна, яку розпочала росія, — це війна не лише проти України. Мають бути достатньо сміливими, щоб нарешті ухвалювати сильні рішення, аби зупинити агресора. Бо кожен день без сміливих рішень коштує Україні своїх найкращих людей — людей, як Ірина, які готові віддати своє життя за наші спільні цінності.

В українській мові слово «воля» має подвійне значення — свобода і власне сама воля. Одне не може існувати без іншого. Тож якщо ми хочемо справжньої свободи, ми повинні мати волю досягти тривалого миру і гарантії безпеки, волю накладати санкції, волю виходити із російського ринку, волю продовжувати підтримку й інвестувати в українську економіку.

Україна і світ повинні мати волю ухвалювати рішення, які здатні побудувати сильніший, більш об'єднаний і стійкий світовий порядок, який здатен зупинити й покарати зло.

Юлія СВИРИДЕНКО,
перша віцепрем'єр-міністерка, міністерка економіки України,
сайт «hromadske», 24 січня 2025 року

<https://hromadske.ua/viyna/238424-spravznia-svoboda-nemozlyva-bez-voli-do-ukhvalennia-smilyvyk-rishen>

КРАЇНА ТВОРЦІВ захищає все людство від загибелі

28-річний Сергій, зенітник, тепер уже командир відділення, втомлено спирається на радянську шафу з дешевої фанери, забиту речами та БК. Він обіймає kota Валентина — чи не єдину, за його словами, радість серед зимової сірості Донеччини. Важко не помітити, як він виріс і змужнів. Тільки його усмішка, звернена до пухнастого друга, нагадує про колишнє хлопчаче завзяття. Шкода, що побачити її можна тепер не так часто. Один погляд на неї викликає щемливе відчуття туги за чимось втраченим, тим, що ніколи не повернеться. Навесні 2023-го, коли ми познайомилися, все було інакше. Тоді навіть далека робота артилерії та нічне полювання на поодинокі дрони не заважали співати веселу пісню в стилі кантрі про кохання загадкової панянки на ім'я Лусія до мексиканця. Серед тієї веселої компанії я опинилася завдяки побратиму Сергію, тоді ще 26-річному Кірі, який запросив мене на святкування заручин з 20-річною одеситкою Каріною. Теплі донецькі ночі на завжди матимуть у моїй пам'яті запах цигарок і бузку. Того бузку, який складав у букети своїй коханій Льюша. Наші ж розмови склалися з трохи наївних історій із солдатського життя, надій на український контрнатуп і повернення додому.

На нашому фронті все змінилося

— Рік на цьому клятому Донбасі має рахуватися за три. Ти Льюшу тепер не впізнаєш, бо «рівний тіп». Подорослішав. Я ж тепер старий дід, — каже насмішковано Сергій, розминаючи травмовані коліна. Суглоби болять від постійних надмірних навантажень. — Війна забрала в мене здоров'я, тепер ось постійний тиск. Він вказує рукою на тонометр. Фраза про «рівного тіпа» видає в ньому простого хлопчину з Сум, який вчився на педагогічному, часто змінював роботу та мріяв про подорожі за кордон. Поїздка додому торік підтвердила побоювання — здоров'я за ці три роки вже не те. Його літня відпустка була зіпсована несподіваною алергією на бджіл. Як «справжній брутальний» чоловік Сергій мало вірить у силу традиційної медицини. От тільки в цьому випадку філософія «само пройде» не спрацювала. Через укуси бджолок виник набряк Квінке.

— Не розумію... У мого діда була пасіка, і ніколи не мав проблем. А тепер ось з'явилася алергія. Я навіть боявся пацанам сказати, що в реанімації. Не повернувся на фронт через бджолу. Паціки сказали б, що я брешу. Він лягає перепочити на пару годин, розглядає на мапі червоні шматки захоплених росіянами нових частин фронту... «Останнім часом гонять, як скажені». Потім він голосно вмикає відео в тіктоці й повільно засинає, аж поки телефон не вислизає з його рук.

ТРЕМТІННЯ НАШИХ БЕЗСОННИХ НОЧЕЙ

Констаха теж інша. Заснути там тепер практично неможливо, але не тільки через задуху солдатських прокурених кімнат і кількість випитого дешевого розчинного кофеїну. Ночі за 12 кілометрів від фронту тепер звучать інакше. Голосні монотонні перекування в раціях. Час від часу вони змушують затуманити подих, коли хтось необачно засинає та забуває відзвітувати короткі три цифри, які означають порядок. Тоді настирний голос стривожено повторює ім'я позиції. Безкінечно довгі секунди. Заспана відповідь дозволяє видихнути. Кожної хвилини щось вибухає, стріляє та падає з глухим звуком на землю. Трясуться двері. Інстинкт змушує схопитися з ліжка. «Це КАБ десь далеко», — чує заспаний голос Сергія з іншого кутка кімнати. «Від прямого попадання КАБів спасіння немає. Укрийся ковдрою з головою, як у дитинстві, і уяви, що це ППО», — додає він. «Усе, що не в хату, це все вихід. Пам'ятаєш правило?» — повторює все частіше Льюша, закриваючи погріб, у якому я просиділа останню годину через обстріл. Цей погріб згодом стане приводом для численних жартів. Його й без того спокійна реакція з часом переросла у відверту насмішку зі смертельної небезпеки. Він часто ігнорує броню і каску, які припадають пилотом у хаті, і вірить у фарт. Щоразу гучніше гупання снарядів викликає лише саркастичну посмішку. От тільки на пережиті дні виказують великі синці під очима й пасама сивини, які з'явилася за два роки, що я його не бачила. А ще відсутність зубів. «У всіх зуби полетіли... Вода погана на Донеччині, кажуть. А ще нестача кальцію», — коментує чоловік старшого віку з позивним Дід. «Погана на Донеччині війна», — відповідає його товариш.

ТІ САМІ ЖАРТИ ПРО СМЕРТЬ

Надій усе менше, з ними зникли й плани. «Найбільше лякає невідомість. Невідомість, коли чекаєш повернення товаришів з бойового завдання. А ще невідомість від того, що буде далі. Ми ніби й на війні, але наш горизонт обмежений знаннями того, що відбувається на нашому відрізку фронту», — коментує 45-річний військовий Павло, теж зенітник. Жарти про смерть ніби всі ті самі, от тільки вони стали якісь неохочі, ледачі. Смерть стала, як та настирлива колишня, що продовжує писати після розставання, коли любов і пристрасть уже давно минули. Внутрішньо дратує та змушує закочувати очі. Попри його бравату, з уст інших військових можна періодично почути й адекватне, за мірками «великої землі», сприйняття цієї дійсності. Страшно. І страшними стали не тільки ночі. В іншій приватній хаті на іншому краю міста сильний свист і гуркіт близького прильоту змусив великого чорного пса перелякано заскакувати й залізти під ліжко. «Наші відстрілялися й уїхали. А тепер ось росіяни шукають, звідки стріляли», — коментує Ігор, командир іншого відділення. Він мобілізувався після звільнення рідного Іванкова Київської області від окупації навесні 2022-го. Ще один свист, потім приліт. Потім ще декілька. Він трохи примружує очі й намагається знайти джерело звуку. «Я міг би сказати, що все буде добре, заспокоїти вас, але звідки я

знаю? Сам боюся. У Костянтинівці тепер страшно. Ви, головне, не робіть так, як Володя. Він під час останнього обстрілу впав під каністри з бензином.

НА ПОЗИЦІЯХ

Ці дні під Часовим Яром вриваються в мою пам'ять, але не запахом бузку. Своїми липкими туманами, багнюкою на одязі, нудоти від цигарок. Але серед усього цього мороку буде й надія, вона кволо жеврітиме на газових балонах бліндажів, вона буде у присмаку ранкової кави з цукром, у декількох веселих жартах про два дні на позиціях, вона матиме синій колір гірлянди — єдиного джерела світла. У хлопців є своя шкала оцінювання, ця «хата», за їхніми словами, тягне на четверку через свою хиткість. У цих 30 хвилинах зміни людей на позиції є якась магія, коли Сергій і Льюша збираються разом. Ці короткі проміжки, коли вони можуть побачитися. Тепер вони, як більш досвідчені бійці, розділені на дві зміни. І ось ми ніби повертаємося на позиції весни 2023-го з краєвидом на бахмутські висоти, коли все потопало в зелені, а до неба було так близько. Тепер тут є й нові герої...

— Не повірите. Ізабар сьогодні був такий спокійний. Навколо падають артилерійські снаряди, а він: «Усе нормально, продовжуємо».

— Усе це через те, що я 22 роки одружений. Я звик не звертати уваги на сторонній шум. Жінка ось кричить щось, скандальить, а я постійно мовчу. Шлюб — ось що готує тебе до війни. «Я не читаю новин», — каже мені Льюша та вмикає чергове аніме...

Вибух. За п'ятсот метрів від нас здіймається густа хмара диму, вона лізе високо вгору, поглинаючи собою синь неба й ніби прямує прямо до сонця. «Знов не пощастило», — думаю я, пригадуючи коментар Жені. Усього лише три хвилини до КАБа. Тепер десь утворилася вирва. Сполохано злітає ціле поле чорних ворон, які зібрався на сміття й блиск снарядів. У полоні інстинкт вони наближаються до яскравого сярива металу. Десь удалині видніється кладовище. «Дуже зручно, якщо загинемо — одразу на кладовище», — коментує мені Сергій.

ТІ, ЩО ЛИШИЛИСЯ СТОЯТИ

Льюша ввімкнув музику в машині. «Я іноді хочу ось так ввечері проїхатися по вечірній Костянтинівці. Пам'ятаєш, як раніше. Коли ми ще були молоді та юні», — каже він. Літня російськомовна пісенька лунає на повну гучність у салоні, під прикриттям ночі ми нарізаємо кола вечірніми вулицями міста. Експерсія цього разу в нас специфічна. «Ось тут вокзал, який розтрощило КАБом, поруч зачепило церкву... Цей район узагалі майже зруйновано», — коментує Льюша та різко розвертається, щоб пропустити військовий пікап.

— Льюшо, чи є вам якась заміна тут?

— Нема. Взагалі нам не потрібні ті, хто не хоче тут бути. Ми не можемо довірити їм своє життя. Он скільки потім таких іде в СЗЧ. Хоча я їх не засуджую. У кожного свій поріг терпіння.

Ніби на підтвердження його слів наступного дня опівночі пролунав несподіваний дзвінок. По стривоженому обличчю друга я зрозуміла, що розмова йому не дуже приємна. «Набери мене завтра — ми тобі завжди раді й подумав, що з цим можна зробити», — відповів він. Як потім виявилось, п'яний голос на тому кінці слухавки належав колишньому побратиму, який втік з війська, але вирішив повернутися. Утім зранку так ніхто й не перетелефонував.

— Ти не думав про СЗЧ?

— Ні, в мене є варіант списатися, але я так ніколи не зроблю. Ми разом прийшли із Сергієм, разом підемо. Я його тут не залишу. Заради нього залишаюся. Так і тримаємося.

Ольга КОСОВА, журналістка, сайт LB.ua, 4 лютого 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: https://lb.ua/society/2025/02/04/658576_nashomu_fronti_zminilosya.html)
На світліні: Сергій з котом Валентином.
Фото авторки.

Війна і вибори — два фронти ми просто не витягнемо

Гіпотетичні вибори цього року небезпечні з усіх точок зору: вони відкриють скриню Пандори і дестабілізують внутрішню ситуацію. Це, на мою скромну думку, в нинішніх умовах ще більша загроза, ніж війна. Бо це план «Б» путіна. Знищити нас своїми ж руками зсередини.

Захоплення цієї темою призведе до зниження уваги до найголовнішого - війни і військових. Два фронти ми просто не витягнемо.

При цьому владі треба зрозуміти, що люди опікуються не її нинішньою легітимністю, а кризою управління, відсутністю стратегії, відсутністю дієвих кроків в економіці, збільшенням тиску на бізнес, вибірковими політичними переслідуванням. І скільки б не створювали агентств і міністерств єдності, можна навести десятки прикладів, як цю суспільну єдність зразка 2022-го року намагаються остаточно добити. Запит на справедливість і відповідальність лише зростає. Поряд із зростанням викликів і ризиків.

Тактика ОП - йти в фарватері нинішньої адміністрації США (при тому, що їх тактика може змінюватися) - це показова прокрастинація, за якою не відчувається енергії і ідей.

Я вже якось писав, що девізом 2025-го року має стати гасло «Змінюйся, або помри». Я все ще вірю, що в Офісі Президента є чимало розумних людей, які це розуміють і можуть донести думку, що зараз саме від рішень і позиції Володимира Зеленського і його найближчого оточення залежить, чи не програємо ми цю битву за незалежність. Так, на жаль, тільки від них - бо в їх руках сконцентровані всі важелі впливу і механізми ухвалення рішень.

План, що треба зробити, в принципі зрозумілий:

1. Визначити «червоні лінії», за які Україна не піде за жодних обставин. Оголосити про це публічно.

2. Визначити коло союзників, на кого ми можемо точно опертися і активізувати з ними роботу по обороноздатності Європи. Вони повинні дійти висновку для себе, що «Україна - це дійсно Європа».

3. Працювати з обома партіями в США. Визначити «додану вартість» України в питанні глобальної безпеки.

4. Переконувати наших партнерів у Вашингтоні, що «поступки» України не принесли стабільного миру. Посилити дипломатичний корпус.

5. Переформатувати нинішню парламентську більшість. Переформатувати уряд. Здійснити кадрові рішення на тих напрямках, які показали себе неефективними. Це стосується і певних силових органів.

6. Зупинити найбільш корумповані схеми (всі вони відомі) на митниці та податковій.

7. Випрацювати найбільш ефективні механізми забезпечення зброї для фронту. Оновити МО. Відігнати від корита тих, хто наживається на війні і краде. Викрити всі «картельні змови». При діючій системі правоохоронних органів це можна зробити швидко, було б бажання.

Впевнений, до цього переліку можна дописати ще десяток пунктів. Але загальний висновок простий: без перезавантаження владою суспільного договору і озвучення пунктів відповідальності за його реалізацію, наш корабель зазнає тотальної поразки. Бо це у Росії вірять тому, що показують по телевізору, у нас - лише тому, з чим зустрічаються щодня в житті. Відповідно, до речі, і «Єдиний марафон» тут абсолютно неефективний, як і викинуті на нього гроші...

Повертаючись до теми виборів, точно не про них треба сьогодні думати. А про те, як до кінця року не влетіти у гостре піке, з якого не буде хоча б нейтрального виходу. Причому, і Володимир Олександровичу, і усім нам.

Віктор ШЛІНЧАК, голова правління Інституту світової політики, керівник інформаційного агентства «Глазком»
<https://censor.net/ua/blogs/3534218/g-potetichn-vibori-tsogo-roku-nebezpechn-z-us-h-tochok-zoru>

Країна ТВОРЦІВ захищає все людство від загибелі

Божі жорна мелють повільно, але невідворотно

Вчора Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила дуже важливу постанову «Європейське зобов'язання щодо справедливого та тривалого миру в Україні». З одного боку, там міститься чимало важливих пунктів щодо принципів завершення війни:

- переговори з позиції сили й обов'язково за участі України,
- гарантії безпеки як основа мирної угоди,

- визнання Путіна терористом,
- визнання прямих загроз європейській безпеці та внутрішньополітичним процесам з боку росії,
- тиск на росію через ціну на нафту, санкції проти танкерів, повну заборону імпорту газу тощо,
- створення фонду відшкодування збитків Україні та багато інших цікавих речей.

Але я хотів би звернути увагу на інше. Посилаючись на попередні рішення щодо деколонізації РФ, нині ПАРЄ не лише стверджує, що сталий мир можливий лише внаслідок деколонізації РФ, а безпосередньо закликає країни Ради Європи та міжнародних партнерів розпочати імплементацію в Російській Федерації найважливішого міжнародного документу -- Декларації про надання незалежності

колонізованим країнам і народам, прийнятої Резолюцією 1514 (XV) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1960 року.

Це саме той документ, на підставі якого у 1960-70-х були деколонізовані Африка, Азія та інші колишні колоніальні регіони світу й утворилися десятки нових незалежних держав. Росія розпадеться не завтра, це тривалий процес, але міжнародно-правова база для цього процесу в основному підготовлена. Дякую Маріа Mezentseva та всій українській парламентській делегації. Божі жорна мелють повільно, але невідворотно.

Валерій ПЕКАР,
громадський активіст, викладач, підприємець
<https://censor.net/ua/blogs/3533309/ros-ya-rozpadetsya-ne-zavtra-tse-trivaliyi-protses>

Удар по Кремлю. Калінінградська область опинилася в енергетичній ізоляції

Точка зору

8 січня три Балтійські країни - Латвія, Литва та Естонія - відключилися від спільної енергосистеми з Росією і Білоруссю. У це важко повірити, але протягом 34 років після відновлення незалежності, після вступу до Європейського союзу і НАТО Балтійські країни все ще залишались у цій енергосистемі, що створювало серйозні передумови для російського шантажу в кризові моменти.

«Якщо все піде за планом, то ніхто нічого і не помітить, але за своїм значенням цей крок можна порівняти з введенням крони (яка прийшла на зміну радянському рублю у 1992 році і в 2011 році поступилася місцем євро) або вступом до Єврозоюзу. Цим ретельно підготовленим кроком ми зменшуємо геополітичні ризики і здобуємо повну незалежність від Росії, яка все ще продовжує чинити певний вплив на нашу електромережу і наш ринок. ... Ми десятиліттями готувалися до виходу з російської енергосистеми, а з 2018-2019 років ми наростили зусилля в цьому плані», — наголосив напередодні виходу голова естонської енергетичної компанії Elering **Калле Кілк**.

Литовський енергетичний експерт Вальдемар Фіодорович пояснює: «Протягом багатьох років енергетичне кільце з Росією було своєрідною пуповиною, яку Росія використовувала для цілей енергетичного шантажу — за аналогією з постачанням нафти і газу. У той час як залежність від останніх була успішно подолана, електропостачання залишалося останнім ланцюгом, який заважав Литві взяти під повний контроль власну систему енергопостачання».

ІЗОЛЯЦІЯ КАЛІНІНГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Звісно, що для російської пропаганди все це — справжнісінька катастрофа, тим більше що після балтійського рішення Калінінградська область Росії опиняється в справжній енергетичній ізоляції — й це прямий результат російсько-української війни, бо в нормальній політичній ситуації Балтійські країни, поза сумнівом, узгоджували б з Москвою енергетичні потреби Калінінградської області. А тепер — все навпаки!

«Ще більш болючим для Росії є той факт, що Балтійські держави ухвалили рішення повністю відключитися від енергосистеми Калінінградської області саме через російський напад на Україну та погрози іншим державам. В результаті Калінінградська область опиняється в своєрідній енергетичній ізоляції — як острів, якому тепер доведеться самостійно справлятися з такими проблемами, як частота, нестача або надлишок

електроенергії», — наголосив оглядач латвійського порталу LA.LV **Роман Мельник**.

Звісно, балтійських споживачів з Росії вже кілька тижнів лякають справжньою енергетичною кризою, гуманітарними проблемами й відсутністю продуктів. І все стане дорожчим, й світла не буде, і далі буде нестабільність. У справу вже довелось втручатися державним лідерам.

Президент Латвії **Едгар Рінкевич** на спеціальній пресконференції після зустрічі із прем'єркою **Евікою Сілінею** наголосив: «Країни Балтії є максимально підготовленими. Але ми не можемо виключити будь-які провокації, тому служби безпеки як Латвії, так і інших країн — у підвищеній готовності, як й інші установи, особливо відповідальні за електропостачання». Але гібридних атак ніхто ані у Латвії, ані у інших Балтійських країнах не виключає.

Мені особисто ця ситуація нагадує 90-і роки, коли Балтійські країни відновлювали свою незалежність — і чим їх тільки не лякали, не втомлювалися пояснювати, що «одні», без Радянського Союзу, вони пропадуть. Литві навіть влаштували справжню економічну блокаду — так, ніби у Москві не вважали її «справжньою» союзною республікою.

І я назавжди запам'ятав, як у Кремлі тодішній голова радянського уряду **Микола Рижков**, який закінчив свою довгу й ганебну політичну кар'єру підтримкою путінської війни проти України, пояснював мені, що блокада — це добре, нехай литовці зрозуміють, як жити поза Радянським Союзом... І, здавалося б, пройшло так багато років, а в Росії чіпляються за будь-який зв'язок колишніх радянських республік з Москвою — газогони, нафтопроводи, енергетичну систему. І це, як ми бачимо по війні РФ проти України — зовсім не фантастичний биль, а бажання за будь-якої ціни відновити втрачену імперію.

Віталій ПОРТНИКОВ, журналіст і політичний коментатор, оглядач **Радіо Свобода і Крим.Реаліті**, «**Радіо Свобода**», 8 лютого 2025 року <https://www.radiosvoboda.org/a/kalininhradska-oblast-enerhetichna-izolyatsiya/33307995.html>

Українська лазерна зброя зможе збивати безпілотники — Сухаревський

Сили оборони незабаром зможуть збивати російські безпілотники за допомогою лазерної зброї. Про це повідомив командувач Сил безпілотних систем ЗСУ **Вадим Сухаревський** в інтерв'ю проєкту PRESSING.

Як розповів полковник, українці змогли розробити власну лазерну зброю за кілька місяців. Наразі тривають випробування: така зброя пропалює метал і збиває цілі. «Я супроводжую цей проєкт для того, щоб за допомогою технологічних рішень ми могли ефективно збивати «шахеда», розвідувальні дрони противника, забезпечувати оборону стратегічних об'єктів і місць [проживання] нашого населення», — сказав **Сухаревський**.

Командувач СБС впевнений, що незабаром лазер зможе збивати повітряні цілі на рівні з мобільними вогневими групами, які використовують кулемети.

Раніше **Сухаревський** розповідав, що в Україні є власна лазерна зброя під назвою «Тризуб». «Ми можемо констатувати, що сьогодні Україна є, якщо я не помиляюся, п'ятою країною, яка може сказати, що в неї є лазер», — наголосив командувач.

Аннет АБРАМОВА,
«hromadske».

9 лютого 2025 року
<https://hromadske.ua/viyna/239362-ukrayinska-lazerna-zbroia-zmore-zbyvaty-bezpilotnyky-sukharevskyy>

«Весь берег успан телами наших таваріщей» — російські десантники на Курщині скаржаться на втрати

Бійці 225 штурмового батальйону ЗСУ звернули увагу відеозвернення солдатів 119 парашутно-десантного полку армії РФ, які скаржаться, що їхній полк більше не боєздатний, а берег річки всіяний трупами їхніх побратимів. Відео було оприлюднене 3 лютого на каналі батальйону.

«Це результат роботи декількох підрозділів, разом із якими ми щодня методично знищуємо особовий склад 119 полку у нашій смузі відповідальності. Просто уявіть собі ситуацію, коли майже в нуль знищують цілий полк, а ті, хто залишився... записують відеозвернення до тих, хто їх же туди кинув. Вони не намагаються боротися за життя, а продовжують вмирати ні за що — за наказом царя. Держава, яка використовує своїх військових як розхідний матеріал, сама ризикує стати розхідним матеріалом історії», — прокоментували відео росіяни у батальйоні.

Як повідомляла **АрміяInform**, боєць підрозділу **Pentagon 225** штурмового батальйону 30 років прожив за кордоном і повернувся, щоб захищати Батьківщину.

3 лютого 2025 року
<https://armyinform.com.ua/2025/02/03/vyes-byeryeg-usypan-tilami-nashyh-tavarishchey-rosijski-desantnyky-na-kurshhyniskarzhtsiya-na-vtratyi/>

«Тому критерій перемоги у війні залишається незмінним»

Найгірший помічник на війні — це завищені очікування. Вони привчають будь-який результат окрім максимального сприймати як поразку. Будь-який фінал окрім абсолютного — як програш. На короткій дистанції завищені очікування конвертуються в емоційне піднесення, але на довгій — неминуче загрожують розчаруванням.

Проблема в тому, що наша країна любить ці граблі. Що, втім, не дивно. Щоразу на виборах український виборець із усіх можливих політичних типажів шукає в бюлетені один-єдиний. І голосує не за «найсильнішого», не за «найчеснішого» і не за «найрозумнішого», а за «чарівника». Голоси забирає той, хто пропонує не пішохідний маршрут до щастя, а телепорт. А потім триумфатор виборів стрімко втрачає популярність, тому що об'єктивно нездатний вписатися в ним створені очікування. І вже на наступних виборах його мрії про другий строк ховає новий претендент на роль чудотворця.

Війна цей шаблон поведінки не зламала. Радше навпаки.

Перший місяць повномасштабної війни українське суспільство було готове вважати перемогою вихід на кордони 24 лютого. Потім апетити виросли і критерієм перемоги став вихід на межі 1991 року. Складно сказати, що саме це спричинило. Міг бути азарт — після того, як ЗСУ вибили росіян із Київської, Чернігівської та Сумської областей — після того, як ми побачили трагедію Бучі.

Так чи інакше — наступні півтора року війни Україна готова була вважати перемогою лише вихід на свої кордони. Винятком були ті, хто вважав цей пункт проміжним — і був готовий погоджуватися на менше, ніж на розвал РФ. А тепер країна стикається з неминучим виворотом будь-яких завищених очікувань. Ім'я якому — фрустрація.

І справа не в юридичному боці питання. Вкрадене не переходить у власність того, хто вкрав. Окуповані території не перестануть належати Україні. Проблема в іншому. Якщо ви готові вважати переможним тільки сценарій-максимум, це означає, що для вас будь-який інший результат апріорі перетворюється на програш. Якщо ви вважаєте перемогою результат у 100%, то 90%-й результат перетвориться для вас на поразку.

Я пам'ятаю, як навесні 2023-го сказав в інтерв'ю про те, що для мене перемога — це збереження державності

та суверенітету (бо можна мати перше і не мати друге — як Білорусь). Що якщо війна стане на паузу — важливо досягти ситуації, в якій повторний напад буде неможливим. І що звільнення територій — це лише бонус до мого вішліста. Пам'ятаю здивування ведучої та коментаторів. Моя логіка була простою. Критерієм успіху у війні є зрив планів противника. Якби Москва ставила собі завдання окупації Донецької області, то саме її доля визначала б переможців і переможених за підсумками битв. Але очевидно, що завдання Росії полягає в тому, щоб позбавити Україну державності та суверенітету. А тому збереження одного та іншого буде головним доказом нашої перемоги. Поки ми андердог на нашій війні, я продовжу дотримуватися свого критерію перемоги. В умовах явної нерівності сил він страшує мене від невротизу і зневіри. Тому що не вимагає сприймати абсолютний сценарій як єдиний нормативний. Навіть якщо цього року розпочнуться переговори, то на них Москва добуватиметься не так визнання окупації, як закріплення нашої вразливості. Вона вимагатиме нашої позаблоковості, роззброєння та повернення України на свою орбіту. Нам добре знайомий цей сценарій, бо цей вибір нам уже пропонували. Десять років тому, одразу після других Мінських угод.

Позиція Росії тоді звелася до того, що вона щоразу пропонувала Україні угоду. В обмін на повернення формального контролю над окупованим Донбасом Київ мав відмовитися від власного суверенітету. Ввести російських ставлеників до парламенту і надати «ДНР» та «ЛНР» право вето з ключових питань. Натомість Україна обрала залишитися самою собою — і повномасштабне вторгнення стало реакцією Москви на провал власної стратегії.

Тому критерій перемоги у війні залишається незмінним і десять років по тому. Якщо ми зможемо зберегти державність та суверенітет, це стане головним доказом програшу Москви. Якщо зможемо захиститися від рецидиву вторгнення, це стане фіналом протистояння. Якщо зможемо жити, незважаючи на Росію, це стане синонімом перемоги. Тому що у війні на знищення з переважачим суперником критерій перемоги досить простий. Ми перемаємо, доки ми існуємо. А повернути та повернутися можна пізніше

Павло КАЗАРІН,
6 лютого 2025 року
<https://www.facebook.com/kazarin.pavel>

Країна ТВОРЦІВ захищає все людство від загибелі

Україна відмовилася від угоди зі США щодо мінеральних ресурсів. Що каже Зеленський

Президент України Володимир Зеленський під час закритої зустрічі в середу відхилив пропозицію адміністрації Трампа відмовитися від половини мінеральних ресурсів країни в обмін на підтримку США. Про це пише New York Times із посиланням на п'ять джерел, поінформованих про цю пропозицію або безпосередньо обізнаних про переговори.

За словами двох європейських чиновників, ця угода надала б Сполученим Штатам 50-відсоткову частку в усіх мінеральних ресурсах України, включно з графітом, літєм та ураном.

Скотт Бессент, міністр фінансів США, який представив угоду Україні, заявив у неділю, що Сполучені Штати хочуть отримати корисні копалини «як оплату за ту допомогу, яку ми їм надали», але не уточнив, чи охоплюватиме угода майбутню військову та фінансову допомогу.

Український чиновник і експерт з питань енергетики, ознайомлений з цією пропозицією, зазначив, що адміністрація Трампа прагне отримати не тільки українські корисні копалини, але й додаткові природні ресурси, зокрема нафту і газ. За його словами, ця пропозиція дасть право Сполученим Штатам на половину надходжень України від ресурсів - коштів, які сьогодні переважно інвестують у військове та оборонне виробництво країни, пише NYT.

Президент Зеленський, який продемонстрував відкритість щодо використання

мінеральних ресурсів України в переговорах із союзниками, сказав, що відхилив угоду, оскільки вона не пов'язувала доступ до ресурсів із гарантіями безпеки США для Києва в його боротьбі з Росією.

NYT також цитує іншого українського чиновника, який на умовах анонімності розповів, що переговори щодо угоди тривають. Але масштабність пропозиції та напружені переговори навколо неї демонструють зростання прірви між Києвом і Вашингтоном як щодо подальшої підтримки США, так і щодо потенційного припинення війни, пише американське видання.

США зробили запит на половину українських корисних копалин у середу, коли Бессент зустрівся із Зеленським у Києві, зазначає NYT. Це був перший візит офіційного представника адміністрації Трампа в Україну. Міністерство фінансів США відмовилося коментувати будь-які переговори.

За словами другого українського чиновника, українська сторона, коли побачила пропозицію, вирішила розглянути деталі та надати зустрічну пропозицію, коли Зеленський зустрівся з віцепрезидентом Джей Д. Венсом у Мюнхені.

Незрозуміло, чи вони таки представили цю зустрічну пропозицію, але Зеленський, розмовляючи з журналістами в Мюнхені в суботу, визнав, що відхилив пропозицію адміністрації Трампа. Він не уточнив, якими були умови угоди, крім того, що вона не передбачала гарантій безпеки.

«Вона не готова, вона не захищає наші

інтереси», - прокоментував Зеленський у доповіді під час спілкування з журналістами на Мюнхенській безпековій конференції. - Зв'язку з гарантіями безпеки я поки що в документі не бачу».

«Це не в наших інтересах сьогодні. Не в інтересах суверенної України», - сказав він і додав, що не має права роздавати природні багатства України.

«Я просто президент, я менеджер. І після мого терміну буде інший менеджер, а ці ресурси - вони не мої. Вони - нашого народу. Я - гарант того, що ці ресурси матимуть наші діти», - зазначив він.

При цьому Зеленський додав, що вітає інвестиції партнерів в розробку природних ресурсів України.

У європейських дипломатів було ще одне заперечення. Вони скаржилися, що пропозиція тхне колоніалізм, епохою, коли західні країни експлуатували менші або слабші країни заради товарів, пише NYT.

Український чиновник і експерт з питань енергетики, ознайомлений з пропозицією Бессента, сказав, що вона дає Сполученим Штатам право на половину доходів України від видобутку ресурсів, а також на продаж нових ліцензій на видобуток.

У першій половині минулого року «Нафтогаз» повідомив про прибуток, що перевищив пів мільярда доларів.

Український чиновник зазначив, що згідно з пропозицією Сполучених Штатів реінвестують частину прибутку, який вони отримують, у післявоєнну відбудову України. У пропозиції також йдеться про те, що Сполучені Штати матимуть пріоритет у закупівлі українського експорту мінеральної сировини перед іншими покупцями, за словами українського чиновника.

Відповідно до списку, складеного Київською школою економіки, в Україні є 109 значних родовищ корисних копалин, зокрема з рудами титану, літію та урану, а також родовища нафти та природного газу. Однак деякі з них перебувають на окупованій Росією території або поблизу

лінії фронту.

Їхня вартість невизначена. Крім ризиків повторного російського вторгнення після припинення вогню, інвестиції у них протягом більшої частини історії країни після здобуття незалежності стримували глибоко вкорінені проблеми в бізнес-кліматі України, пише NYT.

До них належать таємне регулювання та інсайдерські операції українських бізнесменів і політиків, які можуть обмежити будь-які прибутки від угоди, уточнює видання. Ще до війни мало інвесторів брали участь в українських угодах з видобутку корисних копалин.

Водночас у свій перший термін, у 2017 році, Трамп уклав угоду щодо закупівлі України вугілля з Пенсильванії, щоб замінити вугілля з шахт, втрачених під російською окупацією після вторгнення 2014 року.

Костянтин Єлісєєв, колишній дипломат і заступник голови адміністрації президента України на момент укладення угоди, нагадав, що угода дозволила Трампу заявити, що він зберіг робочі місця у цьому хиткому штаті. Для Києва ця угода відкрила двері для надання Трампом смертоносної військової допомоги Україні зі схваленням продажу протитанкових ракет Javelin.

Тоді українські чиновники вважали це успіхом, каже Єлісєєв.

«Це підтвердило, що Трамп не є людиною цінностей, а людиною інтересів і грошей», і що Україна може знайти спосіб працювати з ним у сфері безпеки, твердить він.

Але угода, яку обговорюють зараз, за його словами, сприяє тому, щоб Росія отримала пропагандистський козир, розглядаючи війну як битву за природні ресурси, а не за незалежність чи демократію України.

«Важливіше наголосити, що йдеться про захист демократії і перемогу над Путіним», - каже Єлісєєв

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cpvm99ddpxwo>

«Кінець епохи». П'ять висновків Мюнхенської безпекової конференції, яка увійде в історію

Світові ЗМІ та аналітики оцінюють значення та прогнозують можливі наслідки щорічної глобальної конференції з питань безпеки, що відбулася цими вихідними у Мюнхені. Як повідомляє головна кореспондентка BBC з міжнародних справ Ліз Дюсет, експерти вже в один голос називають конференцію історичною, погоджуючись у тому, що вона знаменує початок нової ери міжнародного співробітництва.

«В наявності глибоке усвідомлення того, що старе «транссателітичне партнерство» - міцний союз між США та країнами Європи - перестало працювати», - пише вона. «За останні кілька днів багато європейських лідерів мали змогу утвердитися в своїх найгірших побоюваннях щодо вбудовування стосунків з командою президента Трампа», - додає кореспондентка. Ім прямим текстом заявила: не варто розраховувати на те, що за столом переговорів про припинення війни в Україні вам взагалі знайдеться місце. Більше того, в намічених на найближчий тиждень російсько-

американських переговорах на цю тему не буде навіть самої України. «Європа має піднятися. Ми маємо вирішити, що робити далі, як дати Україні можливість визначити своє майбутнє самостійно», - підкреслив міністр закордонних справ Естонії Маргус Цахкна, виходячи з наради, скликаної головою європейської дипломатії Каєю Каллас.

На понеділок у Парижі вже призначили екстрену зустріч кількох європейських лідерів, які мають намір обговорити заходи ЄС у відповідь - і перш за все способи зміцнити свою власну рішучість і максимально ефек-

тивно мобілізувати доступні ресурси. За словами Ліз Дюсет, багато делегатів Мюнхенської конференції зізналися їй, що цього року у них «просто голова йде обертом» від кількості ідей щодо припинення війни в Україні та інших важливих питань, що виходять від команди президента Трампа - зокрема й абсолютної взаємовиключних ідей. Для Європи цей момент стане визначальним, прогнозує Дюсет: «Відносини з Вашингтоном необхідно вбудувати заново, і якнайшвидше, - впевнена вона. - Дуже багато поставлено на карту».

А кореспондент BBC з питань безпеки Френк Гарднер пише, що

з Мюнхенської конференції цього року потрібно винести п'ять головних уроків.

1. Епоха міжнародних відносин у попередньому вигляді завершена. У Європі більше немає архітектури безпеки, що склалася після Другої світової війни. Америка все ще так само входить у НАТО, але автоматично розраховувати на те, що в разі зовнішнього нападу США прийдуть їй на допомогу, Європа більше не може.

2. Політику більшої частини світової спільноти щодо України кардинально переглянули.

Укласти угоду, щоб покласти край війні в Україні, США і Росія збираються незалежно від думки щодо цього приводу як самої України - так і всієї Європи в цілому.

3. Витратити більше потрібно вже зараз.

Якщо країни Європи мають намір і далі стримувати російський натиск, і в цьому більшості експертів згодні, їм доведеться максимально швидко наростити витрати на

оборону.

4. Промова Венса.

Напади віцепрезидента США Джей Ді Венса на європейську політику багато учасників конференції вважали образливими. Однак багатьом людям по обидві сторони Атлантики виступ Венса сподобався, а президент Дональд Трамп навіть назвав промову блискучою.

5. Загальна роз'єднаність і зростання розбіжностей.

На сьогодні між позиціями Вашингтона і Європи існують очевидні розбіжності з низки питань. Втім, члени команди Трампа нерідко суперечать один одному і навіть самим собі.

Великий аналіз BBC, як Мюнхенська конференція вплине на мирний процес в Україні, читайте тут.

BBC NEWS УКРАЇНА,
17 лютого 2025 року
<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c39197j7pv1o>

Британський прем'єр заявив про готовність розгорнути війська в Україні для забезпечення мирної угоди

Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер заявив, що він «готовий і бажає» розгорнути британські війська в Україні, щоб допомогти забезпечити виконання потенційної мирної угоди, яка припинить бойові дії. У статті від 16 лютого в Daily Telegraph, Стармер написав, що він не ухвалив це рішення «легко», але вважає, що така місія може допомогти гарантувати безпеку Британії і всього європейського континенту. Коментарі Стармера - його перші публічні заяви про відправку миротворців в Україну - з'явилися тоді, коли він та інші європейські лідери готуються зустрітись в Парижі 17 лютого, щоб обговорити війну, і в той час, коли зростають побоювання, що Вашингтон може

укласти угоду з Росією, яка суперечить інтересам європейської безпеки.

«Велика Британія готова відігравати провідну роль у прискоренні роботи щодо гарантій безпеки для України. Це включає подальшу підтримку українських військових, на яку Британія вже виділяє 3 мільярди фунтів стерлінгів на рік принаймні до 2030 року», - написав він. «Але це також означає готовність і бажання зробити внесок у забезпечення гарантій безпеки України шляхом розміщення наших власних військ на місцях, якщо це необхідно. Я не кажу це легко. Я дуже глибоко відчуваю відповідальність, пов'язану з потенційною загрозою для британських військових», - до-

дав Стармер. Водночас він зазначив, що будь-яка роль у сприянні гарантіям безпеки України допомагає гарантувати безпеку Європи і Британії. «Кінець цієї війни, коли він настане, не може просто стати тимчасовою паузою перед тим, як [президент Росії Володимир] Путін знову атакує», - наголосив британський прем'єр.

The Telegraph повідомляв, що Британія і Франція обговорювали відправку миротворців в Україну для забезпечення виконання можливої мирної угоди між Україною та Росією, хоча ця ідея не є загальноприйнятою в Європейському союзі. За повідомленням, офіційний представник, знайомий із думкою Стармера, заявив, що його

рішення оприлюднити свої наміри напередодні Паризького саміту було частково пов'язане із зауваженнями представників США на Мюнхенській конференції з безпеки, в яких говорилось, що Європі доведеться відігравати більшу роль у власному захисті. Стармер приєднається до лідерів Франції, Німеччини, Італії, Польщі, Іспанії, Нідерландів, Данії, Європейської комісії, Європейської ради і НАТО в Парижі.

«Ці вирішальні дні попередитимуть майбутню безпеку нашого континенту. Як я скажу в Парижі, мир приходить через силу. Але правда і в зворотному. Слабкість веде до війни, - написав прем'єр у своїй статті. - Це момент для всіх нас, щоб

активізуватись - і Сполучене Королівство зробить це, тому що це правильно для цінностей і свобод, які для нас важливі, і тому, що це є фундаментальним для нашої власної національної безпеки». Очікується, що Стармер передасть президентові США Дональду Трампу результати паризьких дискусій, коли вони зустрінуться, ймовірно, пізніше цього місяця у Вашингтоні.

Трамп відправляє групу високопоставлених чиновників США до Саудівської Аравії для обговорення війни з російськими офіційними особами, хоча повні деталі й час цих переговорів не розголошуються. Україна каже, що не була запрошена і не буде брати участь у цих переговорах. Держсекретар США Марко Рубіо 16 лютого спробував заспокоїти Україну і Європу, заявивши, що вони братимуть участь у будь-яких «реальних переговорах» щодо припинення війни.

«Радіо Свобода»,
17 лютого 2025 року
<https://www.radiosvoboda.org/a/news-starmer-viyska-ukraina/33317270.html>

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни

Мирні угоди — ілюзія чи геополітичний компроміс?

Цілком ймовірно, що цього року ми не побачимо жодної мирної угоди. Більше того, можливо, її не буде взагалі. Всі дипломатичні ініціативи зведуться до імітації переговорного процесу — заради самого процесу, без жодних реальних результатів. Лавров та інші представники Москви вже дають зрозуміти: Росія планує підтримувати високу інтенсивність бойових дій щонайменше до кінця року. Чи вистачить у неї на це ресурсу? Питання відкрите.

Якщо переговори таки почнуться, їхня логіка може нагадувати історію відносин Японії та СРСР після Другої світової війни. Тоді конфлікт формально не був завершений, а територіальне питання залишилося неврегульованим.

Японський сценарій: хронологія конфлікту

- Каїрська декларація (1943) та Потсдамська декларація (1945) визначали, що Японія повинна втратити території, які вона завоювала.

- Сан-Франциський мирний договір (1951) — Японія офіційно відмовилася від Курильських островів та Південного Сахаліну. Але СРСР цей договір не підписав, і сам текст не визначав, кому саме переходять ці території.

- Советсько-японська декларація (1956) — СРСР погодився передати Японії острови Хабомаї та Шикотан після підписання мирного договору. Але договір так і не було укладено, а пізніше СРСР відкликав свою пропозицію.

- Переговори 1990-х — на час — Японія продовжує наполягати на поверненні чотирьох островів. Росія визнає проблему, але не поступається суверенітетом. У 2022 році Москва взагалі припинила переговори після санкцій Японії через війну в Україні.

Що маємо зараз:

- Курильські острови повністю контролюються Росією.

- Японія вважає це незаконною окупацією.

- Росія активно інтегрує ці території — будує військові бази, запускає економічні проекти.

- Формально стан війни між двома країнами зберігається через відсутність мирного договору.

Чи можливий такий сценарій для України?

Росія однозначно намагатиметься закріпити окуповані території за допомогою військової присутності, «юридичних» маніпуляцій та політичного тиску. Як і у випадку з Курилами, Кремль може роками уникати реального врегулювання, утримуючи статус-кво.

Україна ж, подібно до Японії, не визнаватиме втрату своїх територій і продовжить боротьбу за їх повернення дипломатичним, політичним і — за можливості — військовим шляхом.

Але є й принципова відмінність. Україна воює тут і зараз, із великою міжнародною підтримкою, що робить сценарій «замороженого конфлікту» менш передбачуваним. Ситуація залежатиме від бойових дій, рівня військової допомоги Заходу, санкційного тиску та економічного виснаження Росії.

Передбачити фінал цієї війни складно. Але одне зрозуміло: швидкого завершення конфлікту чекати не варто.

Олександр АНТОНЮК, військовослужбовець, політичний консультант
(У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: https://lb.ua/blog/oleksandr_antonjuk/662998_mirni_ugodi-ilyuziya_chi_geopolitichnyi.htm)

КУЛЬТУРА ОБОРОНЦІВ НАПОВНЮЄ СВІТ ЛЮБОВ'Ю

(Есей про основу нашої майбутньої перемоги і перемоги всього людства)

На які такі цінності спираються правителі того народу, де вони сіють у душах серед своїх підлеглих страх і що далі відбувається з таким народом, коли його потім кидають у вигляді зручного знаряддя для завоювання чужих земель і пригноблення інших народів? І ще: на які цінності спирається і як поводить себе той народ у масі своїй, який всіляко (протягом цілих століть) намагається протистояти загарбникам і боротися проти них? Реальність сьогоденної російсько-української війни якраз і містить у собі відповіді на поставлені вище питання. Почнімо ж із народу-оборонця і з його культурою.

ДОСВІД БОРОТЬБИ, ПОМНОЖЕНИЙ НА ТВОРЧІСТЬ

Україна зворушує і заворожує не тільки своєю природною красою, але й силою духу народу в боротьбі за свою свободу і незалежність протягом цілих століть. Звідти, із часових глибин, виростала її культура на густо политій кров'ю землі. І можна впевнено стверджувати, що найпотужніше вона представлена в українській народній пісні. Так, бо в ЮНЕСКО зібрана величезна фонотека цих пісень (в тому числі — історичних), якій за кількістю немає рівних у цілому світі. Як інформує, наприклад, Національна історична бібліотека України, «Найперші записи історичних пісень, які увібрали, зокрема, традиції героїчного епосу Київської Русі, належать до XII-XIV ст.».

Та українська культура з її цінностями — це не тільки народні пісні, а взагалі величезний пласт творчості, який увібрив у себе дуже широке коло авторів: і в музиці, і в літературі, і в живописі та в інших сферах. Це, наприклад, всесвітньо відомі українські композитори Микола Лисенко (опера «Тарас Бульба» та величезна кількість інших музичних творів), Максим Березовський (посеред іншого, автор першої української опери «Демонфонт»), видатний композитор і диригент Дмитро Бортнянський, один з основоположників української естрадної музики Володимир Івасюк, який є автором понад ста пісень та понад п'ятдесяті інструментальних творів. І цей перелік можна продовжувати й продовжувати. А твори видатних художників Сергія Васильківського, Катерини Білокур, Казимира Малевича, Івана Марчука, Григорія Синиці, Олександра Ройтбурда?..

Коли ж хоча б лише звернути увагу й торкнутися художньої літератури, то навіть тоді можна відзначити, що дуже мале число народів може похвалитися такою кількістю видатних майстрів слова. І тут не тільки відомі у всьому світі Тарас Шевченко і Григорій Сковорода, Іван Франко і Леся Українка, імена яких одразу спадають на думку. Їх дуже й дуже багато: аж до найвідоміших із творчинею уже нашого сьогодення Ліни Костенко і Наталі Дзюбенко-Мейс. А пророчі рядки Ліни Василівни «Бо хто за що, а ми за незалежність. Отож нам так і важко через те» з її роману у віршах «Берестечко», написаному наприкінці минулого століття, стали символом-поясненням сенсу нашої боротьби у вже тривожному сьогоденні.

«І ВСЕ ХОРОШЕ В СЕБЕ ДОИСТРЕБИЛИ»

У той же час символом-поясненням того, що врешті сталося з культурою москвитів, можна взяти образ із пісенної творчості Володимира Висоцького: «І все хороше в себе доистребили». З часів правління Івана Грозного наприкінці 16-го століття Московська держава своїм тиском на підлеглих і зверхнім ставленням до культури інших народів із числа насамперед своїх сусідів домоглася найгіршого: створення суспільства агресивних паразитів як по відношенню до природи, так і по відношенню до своїх громадян із активною життєвою позицією, не кажучи вже про інші народи. І українці добре відчули це протягом століть: і на своїй шкурі, і на своїй мові, і на своїй культурі. І кожен бажаючий може в цьому переконатися, якщо прочитає, на-

приклад, роман Івана Багряного «Сад Гетсиманський». Ну, а суто звіряче ставлення до нас, українців, з боку сьогоденних москвитів демонструє щоденна реальність цієї проклятої війни.

Окремо ж стосовно російської літератури, як на мене, дуже точним у оцінках був у своєму інтерв'ю під заголовком «Коли література стала пропагандою» від 30 вересня 2024 року доцент кафедри літературознавства Києво-Могилянської Академії і директор видавництва «Смолоскип» Ростислав Семків. Я звертаю увагу ось на ці його слова у відповідь на запитання «З чого саме почалася російська література?»:

«Де-факто вона почалася з віроповіданих од XVIII сторіччя — Ломоносова, Сумарокова, Тредіаковського. Перші тексти, написані російськими поетами в Петербурзі і Москві, — це привітання імператорам. Ломоносов встиг написати і Єлизаветі, і Катерині, і ще якимось царям поміж ними, вітаючи їх зі сходженням на престол та усілякими перемогами. Ця потужна традиція хвалити царів тягнулася до Державіна і Пушкіна».

А у відповідь на запитання «Як демократичні держави з розвинутою власною літературою могли повірити у цю велич російської культури і літератури?» названий вище відомий український літературознавець, зокрема, зупинився ось на чому:

«Я би сказав, що це психоаналітичне питання. Їх веде метафора «загадочної рускої душі». Мовляв, щось вони таке там на Сході знають про людську психіку, що на Заході невідомо... Навіть найпотужніші критики російської літератури, як Емма Томпсон чи Гарольд Блум, все рівно переконані, що Толстой таки знає щось про людську психологію, так він імперський, але так само психологічний... Це уявлення підживлювали відповідні програми. Якість так вийшло, що в усіх славистичних факультетах, особливо американських, русистика відіграє першу роль. Хоча я не втомлююсь наводити факт: у польської літератури — п'ять нобелівських лауреатів, у російської — теж п'ять, в ірландської — чотири... Чому ж у такому разі ми не називаємо польську чи ірландську літератури «великими»? Я не думаю, що Толстой знає більше про людину, ніж Діккенс, а Достоєвський розбирається в людській природі чи в сюжетах людських життів краще, ніж Золя. Якщо ми говоримо суто про літературу, ніхто не доведе, що є якась суттєва різниця. Це лише питання пропаганди».

«ЯК ПОНЕСЕ З УКРАЇНИ У СИНЕЄ МОРЕ КРОВ ВОРОЖУ...»

Нелюди проти людей — така основа протистояння в російсько-українській війні. Тому мають зрозуміти всі (у першу чергу — правителі найбільш впливових держав у світі): людство на планеті збережеться лише в тому разі, коли РФ капітулює, коли потім у неї заберуть всю зброю масового знищення і далі вона буде постійно розплачуватися за все скоєне проти людяності під час цієї війни. Наш великий творець Тарас Шевченко близько 180-ти років тому, 25 грудня 1845 року, у своєму «Заповіті» написав, що «Як понесе з України У синєє море Кров ворожу... Поховайте та вставайте, Кайдани порвіте» І вражою злою кров'ю Волю окропіте...». Так, бо воля

(свобода) була і залишається основною цінністю в культурі українського народу. І недаремно приблизно сто років тому на прапорі української республіки Холодний Яр було вишите гасло «Воля України або смерть». На превеликий жаль, вона завершила своє існування в 1922-му році й тоді ж було створено імперію зла (СССР), яка потім «подарувала» українцям голодомори і концентраційні табори, а ще через одинадцять років у Німеччині прийшли до влади нацисти — і в горнілі війни між цими двома імперіями розгорілася Друга світова, що призвела до загибелі (за різними оцінками) від 50-ти до 75-ти мільйонів людей; причому приблизно кожен десятий із загиблих був українцем. Однак тоді не було такого озброєння, як сьогодні, коли в разі його повномасштабного застосування загине вже все людство, а планета стане спільною моголою для всього живого.

ГАРМОНІЯ З ПРИРОДОЮ ЛЮДИНИ ЧИ БЕЗОДНЯ ВІЧНОГО ХОЛОДУ?

У житті людства настав абсолютно вирішальний момент вибору: знищити під корінь свою цивілізацію на планеті або стрімко розвинути, зробивши ставку не на можливості подальшого руйнування, а на можливості творити у гармонії з природою. Якщо ще конкретніше, то — у гармонії з природою людини-творця за своїм призначенням.

А в цьому відношенні у людства справи кепські. Бо воно у дуже переважачій масі своїй стало звичайним паразитом (і на тілі планети, і на її надрах із «корисними копалинами»). Фактично людство уподібнилось навіть не зграям дикунів у своїх печерах, а зграям людиноподібних мавп, які колективно вирішили, високо сидючи на деревах, поступово зрубати сокирами всі гілки, на яких самі ж перед тим поселилися. Більше того: високе небо над головою в різних місцях агресори перетворили на вбивчий простір для своїх «іноплеменників». І дійшло до того, що боротьба за «корисні копалини» стала, зокрема, чи не основою для можливості припинити російсько-українську війну, але при цьому ще й агресора не називаючи агресором, а війну — війною. Тож враження таке, що людство не тільки в масі своїй стало паразитом і зграєю людиноподібних мавп, а ще й збожеволіло.

Однак при всьому цьому правителі багатьох держав, які вважають себе цивілізованими, ще й досі не розуміють, що насправді припиняють війни із упевненістю, що вони потім знову не розгоряться знову, лише одним способом: насамперед примусити розпалювача війни капітулювати. Але для цього людство повинно об'єднатися в такому бажанні. І в першу чергу — проти РФ. Тож це і є основою майбутньої перемоги України у цій війні проти агресора. А в подальшому вона ж стане основою для подолання інших загроз, як стали перед людством.

Спитаєте, а які це ще загрози? А такі, що виникли внаслідок шаленого науково-технічного прогресу (уже й на заселення планети Марс замахнувся...). У той же час рівень духовного розвитку самих землян — дуже низький. То що, будемо в такому разі у вигляді звіроподібних зграй хижаків (хоч і з комп'ютерами в кишенях) завойовувати чужу планету, а рідну перетворимо на руїну? Ні, дорогенькі, спочатку ми повинні здолати агресора-загарбника в собі й подбати про належне виховання своїх дітей (із самого малечку). Щоб у свідомості кожного було пріоритетом зігрівати одне одного світлом допомоги і любові, а також саме на це орієнтувати свою творчість у всіх сферах (і в суто технічній — теж). Тобто людству треба надійно перейти на бік оборонців з їхніми цінностями, а не — агресорів. Бо інакше на всіх нас попереду чекає лише безодня вічного холоду.

Сергій ЗІНЧЕНКО
28 лютого 2025 року.

З часом все поступово застаріває і змінюється, відходить на другий план, а потім взагалі забувається, бо вже не відповідає реаліям, Хоча спочатку – не повсюдно. Таке можна сказати і про давно відоме твердження: «Коли розмовляють гармати, то музи мовчать». Так от в Україні (попри те, що лютий ворог уже дванадцятий рік поспіль намагається її знищити) музи ніяк не замовкають. Бо українці все одно творять красу, намагаючись через різні образи збагнути, куди ж прямує світ. Свідченням цьому є і черговий випуск нашої літературної сторінки.

У ньому автори (кожен – по-своєму) реагують на жорстокі і просто вбивчі обставини життя під час російсько-української війни. Живучи у цей перевертний час перемир'я, коли, здається, змінюється геть все навколо, вони намагаються знайти свої пояснення подіям, вибудувати суто своє їх розуміння. Цього разу посеред уже відомих нашим читачам іменам Ярослава ТРИНЧУКА і Олени ШВЕЦЬ-ВАСІНОЇ з Дніпра, а також – Олени МАКОВИЙ з Кривого Рогу, з'явився і автор із Київщини (місто Обухів) Геннадій ГОРОВИЙ зі своїми віршами. Тож пропонуємо вашій увазі їхні твори.

Воля

Приймаємо за аксіому, що людина сотворена за образом і подобою Творця. Звідси – людині властиво творити. Отже, в основі праці – творчості; в основі творчості – праця. Тож праця і творчість мають бути одного синонімічного ряду. Але творчість у праці не тоді, коли заробляєш на хліб, а тоді, коли будуєш храм. Не слід думати, що Бог організував Свій світ і життя в ньому для того, щоб порозважатись. В основі творення лежить Його воля (для атеїстів – система випадкових зв'язків). Тож воля має розглядатись як найважливіший чинник буття, а творчість як найзмістовніший момент вияву волі. (Для системи випадкових зв'язків воля не обов'язкова).

Воля, як спосіб реалізувати себе, має варіанти. Це влада над людьми і воля до творчості. Найпростіше – здійснювати владу над людьми. Прикладом може бути те, що народами часто керують люди обмежені, а то і просто дурні. Це воля, що викликає на інстинктах. Складніше – воля утверджувати свою ідею. Бо згодом ця воля може запанувати над душами людськими. Тих, хто здійснює вияв такої волі, не так уже й багато в історії людства. У першу десятку мали б увійти Моцарт, Бетховен, Бах, Шевченко... Але саме вони вшляхетнюють homo sapiens.

Вшляхетнена воля до життя і вшляхетнена воля до творчості – це один з виявів свободи. І означення

її. Саме це визначило європейський цивілізаційний процес. Варто додати, що прагнення зрозуміти високі категорії – також процес творчий. Твори свій світ – і будеш вільний.

Вільна воля – то є найшляхетніший вияв самоусвідомлення; мета, для здійснення якої нам дано життя; а також наповнення цього життя. Модифікацій вияву волі є багато. Це і влада над людьми, і керування інформаційними, фінансовими, товарними потоками; це творення ідей, теорій, релігій, ідеологій, моделей; це творення самого себе, світу в собі самому і світу довкола себе.

Свою власну модель вияву волі кожен обирає сам собі. Або дозволяє іншому зробити це. Здебільше – ворогу. Усвідомлення вільної волі, її вияв і розуміння всього, що таке розуміння наповнює – це складова того, що робить людину щасливою. Все інше – похідне. І другорядне. Прагнення влади задля збагачення – а це домінує у психології не тільки українського політикума – то психічне збочення і рудимент первісного Я-НЕ-Я. Тут присутній не вияв волі, тут присутнє виявлення страху. Того тваринного страху, котрий спотворює психіку, калічить оточення, нищить природне право людини бути самим собою і... мати друзів. Зрештою, нищить саму людину. З середини нищить. Де присутній страх, там відсутня творча енергія. Вільна воля – найбагатший дар Твор-

ця. Ним в Україні проігнорували – в пігмеїв погляди свої. Перемогла (поки що) контрреволюція нікчеми, сенсом життя якого керує шлунок.

Коли говорити про пошуки сенсу життя, треба зрозуміти банальне: для чого. Очевидно, щоб наповнити чимось великим – а воно є як у історії, так і довкола нас – усвідомити, що я людина. А коли я людина, то у мене має бути повага до життя. І не тільки до свого. Чуже життя для Творця таке ж цінне як і моє. Тож повага до життя – чужого також – і розуміння повноти цього життя, повинно б стати імперативом для homo разумного. Бо всю повноту життя ми розуміємо не з філософії Гегеля. Найчастіше її розкриває нам наше підсвідоме. А підсвідоме – відчуття Вищої сили.

Усвідомлене підсвідоме – пошуки шляху до Бога. Усвідомлене неусвідомлене – розуміння руйнівної сили інстинктів людини. (Знає, що чинить зло, але не зупиняється – більшість у ВР. Часто це стає причиною драм, трагедій, хвороб нерідко – суїциду) Кероване неусвідомлене – це тотальне подавлення його високою культурою. Тож тіло, розум, душа, інстинкт і підсвідоме – виміри з різних світів. І надто часто в антагонізмі. Особливо, коли на людину тиснуть ворожі їй егрегори... Надто часто такий антагонізм використовують шельми для одурачення людей з метою досягнення своїх цілей. Усе просто. Простіше, ніж випити келишок коньяку/

Ярослав ТРИНЧУК,
28 січня 2023 року.
<https://www.facebook.com/trincuk>

ВІЛЬНІ РОЗДУМИ ПРО СТРАШНЕ СЬОГОДЕННЯ

Під сонцем, яке століттями й тисячоліттями світить з висоти, живуть люди: різні. І – не тільки в часи миру та спокою, а і посеред війни. Одні – на передньому краї (по-іншому «на нулі», у безпосередньому зіткненні з ворогом), а хтось – на інших фронтах (зокрема, куючи зброю або на інформаційному...).

А хто такий у нас ворог сьогодні? Так це ж ті, які підкорилися «нулю без палички» і захотіли всіх нас «за три дні» або за трохи більше «поможити на нуль». Крім того, що їх дуже й дуже багато, вони ще й досі вважають, що наші шанси їх перемогти – нульові. Однак зараз ті, що і «на нулі» і в інших місцях, діють проти ворога творчо, а тому є при цьому справді творчими одиницями, що захищають життя цілих мільйонів. Бо вони – творці-оборонці. Та і в пам'яті людській залишаються не ті, що сіють страх, а насамперед ті, що в боротьбі навіть «на нулі» з нелюдьми залишаються людьми.

Олена МАКОВИЙ, м Кривий Ріг

Дрібка тепла від мене у цю прохолодну пору. ПРО ЧЕРЕПАШКУ Й ПАПУГУ

Гойдалась на хвилях морських черепаха,
І вгледіла в небі яскравого птаха:
– Агов, незнайомцю, спускайся сюди,
Відчуй насолоду морської води.

– Та ні, краще ти піднімайся увись,
На берег морський з висоти подивись.
Я буду тобі і за гіда, й за друга, –
Сказав черепаці барвистий папуга.

Частенько стрічались на відстані друзі –
Хотілося подружку бачити папузі,
Ловила очима його черепаха,
У небо злетіть не могла бідолаха.

Та ось черепаха й папуга бувалий
На двох один дім на землі збудували.
Пернатий літати навчав черепашку,
Щоправда, наука давалась їй тяжко.

А плавають же зовсім не прагнув навчатись,
Мовляв, під дощем йому ліпше купатись.
Оттак-от жили вони, горя не знали,
Пташок і звіряток дружити навчали:

Спочатку здружили пацька й крокодила,,
А потім – колібри й велику горилу...
І там, де стояла скромненька хатина,
Із часом розквітла громада гостинна.
У ній черепаха й папуга дзьобатий,
Завжди нових друзів готові стрічати!

Геннадій ГОРОВИЙ,
19 лютого 2025 року
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100075807784688>

Олена Швець-Васіна

Треті роковини війни ЛАМПА ВІДЬМИ ТЕРЕЗИ

Раніше Софійка думала, що їхня сусідка баба Тереза – відьма. Бо й розмовляла наче не так, як інші. А іноді серед ночі запалювала газову лампу. Хто це, як не відьма, може це робити, коли навкруги скільки електрики?!

Раніше Софійка теж думала, що війна існує тільки в комп'ютерних іграх. А війна прийшла зимового ранку. Тато Софійки пішов у солдати.

А маму вбило осколками ракети, що розтрощила і дитячий садок, куди ходила Софійка...

Десь в степу раптом загрюкало весняним громом.

Наступного дня багато хто поїхав із села. Софійку теж кликали. Та вона побігла за своїм улюбленим курчатком. І поки нарешті піймала його на краю довгого городу, то на єдиній сільській вулиці вже нікого не було. Тільки в кінці села стояв глухуватий дід Пилип, спираючись на костур. А поряд біля хвіртки стояла відьма Тереза. Вона обняла дівчинку й повела до себе додому.

А вже надвечір до села вдерлись ворожі солдати.

«Мовчи дівчинко, мовчи...» – шепотіла Тереза, коли вони із Софійкою, стоячи на подвір'ї, спостерігали за тим, що діялось на вулиці. Софійка мовчала. Вона бачила, як дід Пилип солдат вибив останні два зуба. За його українське «Га?», яке він встиг вимовити. Дівчинка перелякалася, бо вона могла розмовляти тільки українською, і якийсь солдат може відірвати язи-

ка. Та все минулося, задоволені вояки, повантаживши награбоване, подалися із села.

Дні минали один за одним. Курчатко вже стало півником. Електрики не було. Ворожі солдати теж не з'являлися – дуже маленьке було їхнє село, щоби ще чимись поживитись. Про всяк випадок баба Тереза сховала українські книжки до комори.

Вечорами запалювали каганець – налита у блюдечко олія, де плавав і горів скручений в трубочку бинтик. І бабуся Тереза розказувала про Карпатські гори, про смереки й полонини, серед яких народилась і виросла. – А чого ви раніше лампу палили, а тепер ні? – запитала якась Софійка. – Ви дійсно відьма...

– Яка там відьма! – посміхнулася бабуся. – Коли я запалюю лампу, то згадую свого неня, татка... А тепер не хочу, щоб мій сум передався тобі, дитинко...

– А може, він навпаки втече! – не погодилась Софійка. – Добре, – бабуся поставила лампу на стіл і запалила. В кімнаті одразу посвітлішало.

Раптом за вікном загуркотіло. Не встигла Тереза загасити лампу, як рипнули двері. На порозі стояв тато Софійки. Його плямистий однострій був весь у грязюці, а давно неголе обличчя почорніло. Проте він схвильовано посміхався. Дівчинка стрибнула йому на руки й кинулась цілувати.

– Тату, тату! – защебетала дівчинка. – Ти з'явився! Це все бабуся Тереза наворожила! – Софійка обернулася і хитро підморгнула бабусі. – Ти ж знаєш, що вона відьма...

– Звісно, відьма! – посміхнулася баба Тереза. – Бо вже наворожила нашу Перемогу!

Олена Швець-Васіна